

Anna Kortessalo & Ninna Ruokoja

**VARHAISKASVATTAJIEN KOKEMUKSIA KOIRA-AVUSTEISESTA TOIMIN-
NASTA 2-4-VUOTIAIDEN LASTEN RYHMÄSSÄ**

Koira-avusteinen toiminta tukemassa lapsen vuorovaikutus- ja tunnetaitojen kehitystä

VARHAISKASVATTAJIEN KOKEMUKSIA KOIRA-AVUSTEISESTA TOIMIN- NASTA 2-4-VUOTIAIDEN LASTEN RYHMÄSSÄ

Koira-avusteinen toiminta tukemassa lapsen vuorovaikutus- ja tunnetaitojen kehitystä

Anna Kortessalo & Ninna Ruokoja
Opinnäytetyö
Kevät 2024
Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijä(t): Anna Kortessalo ja Ninna Ruokojä

Opinnäytetyön nimi: Varhaiskasvattajien kokemuksia koira-avusteisesta toiminnasta 2-4-vuotiaiden lasten ryhmässä – koira-avusteinen toiminta tukemassa lapsen vuorovaikutus- ja tunnetaitojen Työn ohjaaja(t): Hannele Ollinen ja Riikka Huttunen

Työn valmistusluku- ja vuosi: Kevät 2024

Sivumäärä: 33 + 3 liitettä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on koira-avusteisesta työskentelystä 2-4-vuotiaiden lasten ryhmässä. Koira-avusteinen toiminta on koko ajan yleistynyt sosiaali-, terveys- ja koulutusalailla, mutta ilmiö on verrattain uusi ja vähän tutkittu. Yleisesti tutkimuksissa on havaittu koirien vaikuttavan monella tapaa positiivisesti hyvinvointimme, joten oli tarpeellista selvittää, millaisia vaikutuksia koirien läsnäololla on havaittu olevan varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä oululaisen päiväkodin kanssa, josta haastatteluihin valittiin kolme varhaiskasvattajaa, joilla oli jo aiempaa kokemusta koira-avusteisesta toiminnasta varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa varhaiskasvattajien kokemuksista koira-avusteisesta toiminnasta sekä toiminnassa havaitsemistaan vaikutuksista lasten kasvuun ja kehitykseen. Tutkimuksessa esiin tulleita tietoja voidaan mahdollisesti hyödyntää varhaiskasvatuksessa koira-avusteista toimintaa suunniteltaessa.

Koira-avusteinen toiminta on usein vapaaehtoistoimintaa, jossa koirat ohjaajansa kanssa vierailevat esimerkiksi kouluissa, päiväkodeissa ja vanhainkodeissa. Vierailut ovat yleensä yksinkertaisia, eikä niille yleensä aseteta yksilöllisiä tavoitteita. Toiminta kuitenkin useimmiten tuottaa osallistujille hyvää mieltä ja hyvinvointia. Koiran ohjaajalta ei vaadita sosiaali- tai terveysalan koulutusta, mutta ohjaajan on hyvä olla perehtynyt sekä alaan että koira-avusteiseen toimintaan. Usein yksinkertaisimmillaan koira-avusteista toimintaa toteutetaan, kun työntekijä ottaa koiransa työpaikalleen vierailulle.

Tutkimuskysymyksenä on ”Millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on koira-avusteisesta toiminnasta 2–4-vuotiaiden ryhmässä?” Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin teemahaastattelulla. Haastatteluista saatu aineisto analysoitiin teemoittelemalla. Tutkimuksen tuloksissa nousi esiin, että varhaiskasvattajien kokemukset koira-avusteisesta toiminnasta olivat hyvin positiivisia. Haastatellut huomasivat toiminnan vaikuttaneen positiivisesti lasten tunnetaitoihin ja kehittäneen jopa fyysisiäkin taitoja. Toiminta koettiin hyödylliseksi ja varhaiskasvatuksen tavoitteita tukevaksi. Koiran uskottiin tukevan myös 2-4-vuotiaiden lasten puheen kehitystä, sillä koiralle on helppo puhua. Koira pystyi auttamaan matematiikan tehtävissä ja näyttämään esimerkillä mallia, miten istutaan rauhassa aamupiirissä. Toiminnassa nähtiin paljon hyvää ja sen toivottiin jatkuvan, mutta toiminnan haasteina nähtiin allergiat ja tilanteiden turvallisuudesta huolehtiminen.

Asiasanat: Koira-avusteinen, varhaiskasvatus, tunnetaidot, vuorovaikutustaidot

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Author(s): Anna Kortessalo & Ninna Ruokoja

Title of thesis: Early Childhood Educators Experiences of Dog-Assisted Work in a Group of Children of the Ages 2- to 4-years-old – Dog-Assisted Work Endorsing Child's Communication and Emotional Skills

Supervisor(s): Hannele Ollinen & Riikka Huttunen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2024

Number of pages: 33 + 3 appendices

The purpose of this thesis was to find out what kind of experiences early childhood educators have of dog-assisted work in a group of children of the ages 2- to 4-years-old. Dog-assisted work has become more common both in social and educational sector, but phenomenon is fairly new and little studied. In general, the studies have found dogs have many positive impacts on our welfare. That is why it was needed to find out, what kind of effects dogs' presence has in early childhood education. The thesis was collaborated with a day care center located in Oulu. Three early childhood educators were selected, who previously had experience with dog-assisted work in the field of early childhood education. The goal of the thesis was to produce information of the experiences early childhood educators have of dog-assisted work and the effects dog-assisted activity has on children's growth and development. The results can be used in early childhood education when planning on dog-assisted work.

Dog-assisted work is usually volunteer work, where dogs with their handlers can visit schools, day care centers and nursing homes. The visits are usually plain, and they are not set with individual goals. However, the activity usually brings good mood and welfare for the participants. Education in social services or health care isn't necessary for the dogs' handler, but it is beneficial that the handler is acquainted both in the field and dog-assisted work. The simplest way how dog-assisted work is carried out is when an employee takes their dog to visit work place.

Research question is "What kind of experiences early childhood educators have on dog-assisted work in a group of children of the ages 2- to 4-years-old?". The research was executed as qualitative research and the material was collected with theme interview. The material collected from the interview was analyzed by theming. The results of the study revealed that early childhood educators' experiences of dog-assisted work were very positive. The interviewees noticed that the activity had a positive effect on the children's emotional skills and even developed physical skills. The activity was perceived as useful and supportive of early childhood education goals. It was also believed, that the dog supports the speech development of the children since it was easy to talk to a dog. The dog could also help with math tasks and show example on how to sit quietly in a circle. There were a lot of positive sides in dog-assisted work and it was hoped to be continued, but challenges of the activity, such as allergies and safety, were seen as a difficulty.

Keywords: Dog-assisted, early childhood education, emotional skills, communication skills

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LAPSEN HYVINVOINTI VARHAISKASVATUKSESSA	8
2.1	Lapsen vuorovaikutustaidot.....	9
2.2	Tunnetaidot ja identiteetti	10
3	KOIRA-AVUSTEINEN TOIMINTA SOSIAALIALALLA	13
3.1	Koira kasvatustyössä	14
3.2	Aiemmat tutkimukset	16
4	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TOTEUTUS.....	18
4.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymys	18
4.2	Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu	19
4.3	Tutkimuskohteiden valinta	20
4.4	Aineiston analysointi teemoittelemalla.....	21
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET	23
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	25
7	POHDINTA.....	27
	LÄHTEET.....	30
	LIITTEET	34

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on varhaiskasvattajien kokemukset koira-avusteisesta toiminnasta 2–4-vuotiaiden lasten ryhmässä. Työmme tarkoituksena oli selvittää ja kuvailla, millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on koira-avusteisen toiminnan toteuttamisesta ja havaitsemistaan toiminnan vaikutuksista lasten kasvuun ja kehitykseen.

Koira-avusteinen toiminta on vapaaehtoistoimintaa, jota usein toteutetaan ilman koulutustakin, mutta Suomessa Kennelliitto järjestää myös koulutuksia kaverikoirille ja heidän ohjaajilleen. Toiminta pitää yleensä sisällään erilaisia vierailuita, esimerkiksi juuri päiväkodeissa ja kouluissa. Vierailuiden päätavoite on tuottaa hyvää mieltä osallistujille. (Kennelliitto 2023.) Mutta koska koirilla on havaittu olevan monia positiivisia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin ja olennaisten taitojen kehitykseen, halusimme tutkia niitä lisää.

Koira on yleisin lemmikkieläin Suomessa, ja niillä on tutkitusti positiivinen vaikutus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Fyysisesti koiran läsnäolo ja hoivaaminen alentavat verenpainetta ja syke hidastuu. Koiralla on erityinen suhde ihmiseen ja sitä hyödynnetään laajasti eläinavusteisessa toiminnassa sekä terapiassa. Kouluissa ja päiväkodeissa koiran paikalla olosta hyötyvät etenkin ne lapset, joille paikallaan oleminen ja rauhoittuminen on vaikeaa. (Kinnunen & Nikkari 2017.)

Opinnäytetyömme teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään varhaiskasvatuksen roolia lasten hyvinvoinnin, tunnetaitojen sekä vuorovaikutustaitojen kehittämisen kannalta, sekä koira-avusteisen toiminnan teoriaa ja sitä miten ne voidaan yhdistää tukemaan lasten hyvinvointia ja kasvua. Tunne- ja vuorovaikutustaidot varhaiskasvatuksessa ovat viime vuosina herättäneet paljon mielenkiintoa, ja tässä työssä perehdymme, miten koira-avusteisella toiminnalla voidaan vastata näiden taitojen kehitykseen. Ikävuosina 2-4 lapsen persoonallisuuden perustukset rakentuvat ja nuo perustukset luovat pohjan kaikelle tulevalle kehitykselle, minkä vuoksi voidaan puhua kehityksen kannalta hyvin merkityksellisistä vuosista (Keltikangas-Järvinen 2012, 20-21).

Käsitlemme tässä opinnäytetyössä myös aiheesta aiemmin tehtyjä tutkimuksia ja niiden tuloksia. Opinnäytetyö toteutettiin teemahaastatteluna haastatteleamalla varhaiskasvatuksen työntekijöitä heidän kokemuksistaan. Vastaukset kerättiin kolmelta vapaaehtoiselta varhaiskasvattajalta, joiden

varhaiskasvatusryhmässä on vierailut koira. Kyselyistä saatu materiaali koodattiin ja analysoitiin teemoittelemalla. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä oululaisen päiväkodin kanssa, jonka nimeä ei työssä mainita asianomaisten yksityisyyden suojelemisen vuoksi.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, sillä koira-avusteisuudesta varhaiskasvatuksessa ei ole vielä juurikaan tutkittua tietoa, etenkin suomeksi. Tutkimuksen tavoitteena on, että esiin tulleita tietoja voidaan jatkossa hyödyntää varhaiskasvatuksen toimintaa suunniteltaessa, ja tutkimuksen tuloksista voivat hyötyä kaikki varhaiskasvatuksen kentällä tai muuten lasten parissa työskentelevät.

2 LAPSEN HYVINVOINTI VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kokonaisuus, joka muodostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Se on osa koulutusjärjestelmäämme ja se kattaa ikävuodet 0-6. Varhaiskasvatuksella on monta tehtävää, mm. lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen, syrjäytymisen ehkäisy, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen, sekä huoltajien tukeminen kasvatustyössä ja heidän työelämäänsä tai opintoihin osallistumisen mahdollistaminen. (Opetushallitus 2023.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin on asetettu tavoitteeksi hyvinvoiva lapsi ja tätä lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia pidetäänkin edellytyksenä kehitykselle, kasvulle ja oppimiselle. Olakseen laadukasta ja hyvää varhaiskasvatuksessa tulee olla näkemys siitä, miten ja miksi sitä toteutetaan. Käytänteiden suunnittelun taustalla on sekä käytännöllinen että teoreettinen tieto lapsista eikä oppiminen ei jää pelkästään muodollisiin opetustilanteisiin, vaan sitä tapahtuu koko ajan arkielämän useissa tilanteissa. Varhaiskasvatuksen vaikuttavuutta on tutkittu paljon, joten näiden tutkimusten perusteella voidaan todeta lasten hyötyvän laadukkaasta varhaiskasvatusohjelmasta sosiaalisesti, emotionaalisesti sekä kognitiivisesti. Nämä positiiviset vaikutukset ulottuvat nuoruusikään asti. (Hujala & Turja 2012, 13-15.)

Lapsen hyvinvoinnin voidaan ajatella koostuvan hänen elinoloistaan, yksilön kokemuksista sekä yhteiskunnan suojelusta. Etenkin yhteiskunnan suojelu korostuu pienten lasten kanssa, sillä pieni lapsi on hyvin riippuvainen ympäristöstään. Lapsen hyvinvoinnin muodostumiseen vaikuttavat esimerkiksi asuinympäristö, kouluympäristö, perhesuhteet, harrastukset sekä perheen toimeentulo. Lapset itsekin määrittelevät perheen tärkeäksi hyvinvoinnin kannalta, joten lasten hyvinvointia tarkasteltaessa ei voida sivuuttaa koko perheen hyvinvointia. Lapsuudessa koetut asiat ja lapsuusajan elinolot voivat vaikuttaa koko elinkaaren ajan. Yhteiskunnallisesti tarkasteltuna lasten hyvinvoinnilla ja sen mittaamisella on siis myöhemmin elämässä merkitystä yhteiskunnan toimivuuteen. Lapset eivät kuitenkaan ole vain tulevaisuuden aikuisia, vaan heillä on oikeus hyvään elämään ja kasvuun yhteiskunnassa, joka aktiivisesti pyrkii vähentämään heidän pahoinvointiaan juuri tässä hetkessä. (Lahtela 2022.)

2.1 Lapsen vuorovaikutustaidot

Kolmen ensimmäisen ikävuoden merkitystä lapsen elämässä on tutkittu laajasti. Näiden kolmen vuoden aikana tapahtuva fyysinen ja psyykinen kehitys on nopeampaa kuin enää koskaan myöhemmin elämässä. Voidaan sanoa, että kolmen ensimmäisen ikävuoden kehitys luo persoonallisuudelle perusrakenteen, joka on pohjana myöhemmälle kehitykselle. Jos kehityksessä on puutteita, ne saattavat vaikuttaa vielä aikuisiässäkin. Kolmen ensimmäisen vuoden aikana lapselle kehittyy käsitys minuudestaan ja yksilöllisyydestään. (Keltikangas-Järvinen 2012, 20-21.) Lapsi ymmärtää paremmin kuka on, missä hän on hyvä ja missä ei, mistä hän pitää ja mistä hän ei pidä. 3-vuotias lapsi haluaa osallistua päätöksentekoon ja askareisiin ikätason mukaisesti, ja hän on ylpeä saadessaan kiitosta auttavaisuudestaan. (Woolfson 2001, 137.)

Ikävuosien 2-4 aikana lapsen tunne- ja vuorovaikutustaidoissa tapahtuu merkittäviä muutoksia. Kaksivuotias lapsi saattaa jo osoittaa myötätuntoa, mutta muiden ihmisten tunteiden ymmärtäminen ja huomioiminen on vielä vaikeaa. Kolmevuotias lapsi osaa jo paremmin ottaa huomioon muiden tunteita ja esimerkiksi lohduttaa, ja hän kaipaa jo kavereita leikkeihinsä. Noin kolmen vuoden iässä lapsilla on usein uhmaikä, jolloin lapsi harjoittelee oman tahtonsa ilmaisua. Uhmaikä on tärkeä vaihe itsenäistymisen kehityksessä, joka vaatii kasvattajilta turvallisten rajojen asettamista, mutta myös tilaa harjoitella oman tahdon ilmaisua. Usein neljävuotiaiden on jo helpompi odottaa omaa vuoroaan ja jakaa lelujaan muiden lasten kanssa. (MLL 2023.)

Sosiaalisen vuorovaikutuksen vaikutus on hyvin perusteellinen. Ruumiintoiminnot, toimintatavat ja tunnekokemukset muovautuvat jo varhaisessa vuorovaikutuksessa. Ensimmäisten ikävuosien aikana etenkin aivot vasta muotoutuvat, minkä vuoksi ne ovat merkittävää aikaa elämässä. Lapsen aivot muovautuvat merkittävästi vuorovaikutuksessa kaikissa ihmissuhteissa joita lapsella on. Ihmisen tarvetta toiseen ihmiseen on pyritty selittämään esimerkiksi kiintymyssuhdeteorialla. Aivoissa voidaan katsoa olevan kaksi eri toimintavaihdetta: ulospäin virittäytynyt tutkiminen ja hätävaihe, joka aktivoi esimerkiksi taistele, pakene, jähmety reaktiot. Ne pyrkivät turvaamaan eloonjäämisen. Tuntiessaan olonsa turvalliseksi ihminen on utelias, hän tutkii ympäristöään ja leikkii. Jos hän kokee olevansa uhattuna, hätävaihe menee päälle. Lievässä reaktiossa pieni lapsi saattaa viestiä tarvitsevansa läheisyyttä esimerkiksi itkemällä tai takertumalla hoivaajaansa. Voimakkaita reaktioita voi ilmetä esimerkiksi jos lapsi hätäntyy erotilanteessa, jolloin hän reagoi huutamalla,

rimpuilemalla, lyömällä tai pyrkimällä pakoon. Kun lapsi on hätävaiheessa, hänen energiansa suuntautuu vain toimintaan tai puolustautumiseen. Tällöin lapsen on mahdotonta ajatella tai pohtia, sillä hän on niin vahvasti tunnekaappauksen vallassa. Sen vuoksi lapsi tarvitsee turvallista aikuista tukeeseen näissä tilanteissa. (Kannunen & Sigfrids 2012, 27-29.)

Lapsille luonnollisin tapa ilmaista itseään, ajatuksiaan ja tunteitaan on leikki. Lapset nauttivat leikkimisestä ja siihen usein liittyy hauskanpitoa ja kavereiden seura. Usein leikkiminen on lapselle omaa aikaa, jossa aikuisella ei ole kontrollia. Leikeissä lapsi oppii tunteiden ja muutosten käsittelyä, sillä hän voi käydä uudelleen läpi tilanteita, joita hän haluaa purkaa tai käsitellä. Leikeissä lelut tuntevat ja tekevät, eikä lapsi itse. Lapsi siis siirtää tunteitaan itsensä ulkopuolelle ja tutkii niitä. Leikki on erilaista eri ikäkausina. Noin kaksivuotiaina keskeisimmiksi leikeiksi tulevat mielikuvitusleikit. Tuolloin lapsi kokee, että esineet ovat yhtä eläviä kuin hänkin, joten kun lapsi on surullinen, myös nalle on surullinen. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 78-82.)

2.2 Tunnetaidot ja identiteetti

Itsestä huolehtiminen, terveys ja turvallisuus ja niihin liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksessa pyritään vahvistamaan lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja. Jo varhaiskasvatuksessa käsitellään lapsen kehitystason mukaisesti heidän hyvinvointiaan edistäviä osa-alueita, kuten lepoa, liikuntaa, ravintoa ja mielen hyvinvointia. Lapset saavat apua itsesäätelyyn sekä tunteidensa ilmaisuun. Kun lasten kanssa opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita, heidän tunnetaitonsa vahvistuvat. (OPH, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.)

Kaikilla meillä on tarve turvallisuuteen, tuntee yhteenkuuluvuutta muiden ihmisten kanssa, tulla hyväksytyksi ja tarve toteuttaa itseään ja ideoitaan. Tunnetaitoihin kuuluu, että lapsi osaa tunnistaa omia ja muiden tunteita sekä ilmaista niitä ymmärrettävällä tavalla. Kun tunnetaidot kehittyvät, lapsi oppii säätämään tunteidensa voimakkuutta ja ymmärtämään niiden takana olevia tarpeita. Hän oppii myös tapoja tunteidensa kohtaamiseen ja niiden takana olevien tarpeiden tyydyttämiseen. Hyvät tunnetaidot tukevat lapsen itsetuntoa ja pärjäämistä esimerkiksi kaverisuhteissa, ne tekevät arjesta sujuvampaa sekä tukevat oppimista. Tunnetaidot tukevat myös lapsen fyysisistä ja psyykkistä terveyttä. (Tunnetaitoja lapselle 2023.)

Jo varhain lapsi osaa ilmaista tunteitaan itkemällä ja hymyilemällä. Silloin erottuu vain kaksi ääripäätä: paha ja hyvä olo. Kehityksen myötä lapsen tunneilmaisuun tulee uusia sävyjä. Lapsi saa tärkeää tietoa itsestään ikätovereiltaan, ja perhe sekä muu yhteisö voivat tukea lapsen tunne-elämän taitoja antamalla palautetta. Jos lapsella on suuria puutteita tunteidenkäsittelyyn liittyvissä taidoissa, hän ei tehokkaasti hyödy muiden lasten seurasta, vaan ryhmätilanteet saattavat epäonnistua. Jos lapsi oppii kuvaamaan ja ilmaisemaan tunnekokemustaan sanoin, ja tulemaan siten ymmärretyksi, tarvetta haastavalle käytökselle, kuten huutamiselle tai lyömiselle ei enää ole. (OPH Tunteesta tunteeseen – ihmismielen tarina kuvin ja sanoin, 3. Tunnetaitoja oppii harjoittelemalla.)

Identiteetissä on kaksi puolta: yksilön oma kokemus ja ympäristön kokemus. Identiteetti voidaankin määrittellä henkilön omaksi sisäiseksi kokemukseksi sekä muiden ihmisten tekemiin määrittelyihin siitä, kuka hän on ja mihin hän kuuluu. Identiteetti näyttölee tärkeää roolia tilanteissa, joissa lapsi voi samaistua muihin ihmisiin ja jäsentää itseään sekä omaa olemistaan. Vallitseva käsitys nykyään on, että identiteetit eivät ole annettuja, vaan ne vaativat tietoista pohdintaa. Identiteettimme eivät synny tyhjiössä, vaan monissa eri suhteissa elinympäristössämme. Jokaisen identiteetti onkin täysin omakohtainen. (Hujala & Turja 2012, 95-96.)

Usein identiteetin ja minuuden ajatellaan tarkoittavan samaa asiaa, mutta useat tutkijat erottavat ne toisistaan. Minuus on olemuksen subjektiivinen puoli. Se voi tarkoittaa esimerkiksi ihmisen kykyä jäsentää omia havaintojaan, tunteitaan ja ajatuksiaan. Minuudessa keskeinen ehto on taito tarkastella itseä muiden silmin. Kun lapsi alkaa käyttää itsestään minä persoonapronominia, hän osoittaa osaavansa sijoittaa itsensä aikaan, paikkaan ja osaksi yhteisöään. Nykypäivänä vallitsevana minuuskäsityksen pohjana voidaan pitää Eriksonin (1963.) identiteetin psykososiaalista kehitysteoriaa. Teoriassa pohditaan minuuden kehittymistä elämänkaarella, ja sitä tarkastellaan kehitystehtävien, riskien ja kriisien avulla. Ihminen samaan aikaan sekä samaistuu omaan ympäristöönsä, mutta myös erottuu siitä. Elämänkaarella kriittisiä ovat ne kohdat, joissa ympäristön odotukset ja omat minuuskäsitykset eivät kohtaa. Näissä kohdissa minuus kehittyy, ja tuloksena on ainutlaatuinen, jakamaton identiteetti. Hyvin ratkaistu kriisitilanne antaa uusia käsityksiä itsestä ja maailmasta, kun taas epäonnistumiset jättävät minuuden kehittymisen keskeneräiseksi ja tuottavat myöhemmän kehityksen kannalta haasteita. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissakin minäkäsitys, minäkuva ja itsetunto käsitteet viittaavat kasvatuksen tehtävään lapsen yksilöllisen kehityksen tukemisessa, ja tämä näkökulma kumpuaakin juuri Eriksonin teoriasta ja ajattelusta. Kasvatuk-

sellisesti on tärkeää tietää erilaisten minuuden muokkautumisen sekä kehittymisen erot. On tärkeää kannustaa lapsia olemaan avoimia erilaisista kokemuksista, ja rohkaista heitä sanoin ilmaisemaan havaintoja, kokemuksia ja käsityksiä itsestään (Hujala & Turja 2012, 100-102.)

Lasten identiteetin kehityksen tukeminen on haasteellista varhaiskasvatuksessa. Kasvattajilta vaaditaan taitoa ja tahtoa elää joka päivä lasten monien kokemusten, tunteiden ja tulkintojen kanssa, mutta lapsilta ei voida odottaa samaa. Viralliset varhaiskasvatukseen liittyvät asiakirjat eivät kuitenkaan juuri anna vaihtoehtoja identiteetin tukemisen moninaisuuden ymmärtämiseen. Niissä lapsen identiteetti nähdään pääasiassa vain kahdella tavalla: kieli- ja kulttuuri-identiteettinä ja minuuden kehittymisenä, vaikka useiden tulkintojen mukaan identiteetin muovautumisessa on muitakin ulottuvuuksia. (Hujala & Turja 2012, 107-108.)

Koiravalokuvausta Lapista / Paula Grekelä. 2021.

3 KOIRA-AVUSTEINEN TOIMINTA SOSIAALIALALLA

Koira on yleisin lemmikkieläin Suomessa, ja niillä on tutkitusti positiivinen vaikutus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Fyysisesti koiran läsnäolo ja hoivaaminen alentavat verenpainetta ja syke hidastuu. Koiralla on erityinen suhde ihmiseen ja sitä hyödynnetään laajasti eläinavusteisessa toiminnassa sekä terapiassa. Kouluissa ja päiväkodeissa koiran paikalla olosta hyötyvät etenkin ne lapset, joille paikallaan oleminen ja rauhoittuminen on vaikeaa. (Kinnunen & Nikkari 2017.)

Koira-avusteinen toiminta on useimmiten myös vapaaehtoistoimintaa. Suomessa esimerkiksi Kennelliitto kouluttaa kaverikoiria ja heidän ohjaajiaan, eli koirakkoja. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, eikä siitä makseta palkkiota. Koirakot vierailevat yleensä lasten, vanhusten ja kehitysvammaisten luona tapahtumissa, asumisyksiköissä, päiväkodeissa ja kouluissa. Toiminnalla on tarkoitus tuottaa kaikille osallistujille, eli asiakkaalle, koiralle ja ohjaajalle, hyvää mieltä. Tällä hetkellä toiminnassa on mukana jo 1 400 koirakkoa. (Kennelliitto 2023.)

Tutkimuksien mukaan selvimmin koiran läsnäolosta hyötyvät ne, jotka ovat päivittäin tekemisissä koiran kanssa, mutta jo lyhyelläkin kontaktilla on positiivisia vaikutuksia. Vuorovaikutus koiran kanssa lisää rakkaushormonina tunnetun oksitosiinin pitoisuutta aivoissa ja samalla stressihormonin eli kortisolin pitoisuus vähenee. (Latvala-Silman 2022, 13-14.) Sosiaalialan työkentällä on hyödynnetty eläinavusteista toimintaa myös esimerkiksi sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa sekä lukukoiratoiminnassa. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa hyödynnetään esimerkiksi lastensuojelussa tukitoimena, mielenterveys- ja päihdetyössä, ikäihmisten viriketoiminnassa ja oppimisen tukena. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2023.)

Koira-avusteisen työn tavoitteena on aina ihmisen hyvinvoinnin lisääminen, mutta se ei koskaan saa tapahtua eläimen hyvinvoinnin kustannuksella. Tärkeänä osana on koiran persoonallisuus: työ ei saa aiheuttaa koiralle pelkoa, stressiä tai ahdistusta. Vastapainoksi koira ei saa aiheuttaa asiakkaalle vaaratilanteita. Koirien testaus työhön sopivuuteen on kirjavaa, eikä sitä välttämättä tehdä joka maailmankolkassa. (Tiira 2022, 126-131.)

Eläin- ja koira-avusteisen toiminnan avulla on mahdollista harjoitella erilaisia vuorovaikutustilanteita sekä kokeilla uusia rooleja turvallisesti. Vuorovaikutus eläinten kanssa on helppoa ja siihen on helppo heittäytyä, koska kohtaamisesta saa aidon sekä välittömän palautteen, minkä lisäksi voi

kokea hyväksynnän ja läsnäolon tuntemuksia. Sanaton vuorovaikutus eläimen ja asiakkaan välillä on yleensä sujuvaa. Koska eläimet ovat ennakkoluulottomia, niiden kanssa on luontevaa harjoitella uutta asiaa useita kertoja ilman pelkoa epäonnistumisesta. Näitä elementtejä pystytään käyttämään esimerkiksi varhaiskasvatuksessa tai kouluissa ympäristökasvatuksessa. (THL, Luonto ja osallisuus 2023.)

Jokaisessa suomalaisessa päiväkodissa harjoitellaan ympäristökasvatusta varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022) mukaisesti. Sen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta, vastuullista toimintaa ympäristössä sekä ohjata lapsia kohti kestävämpää elämäntapaa. Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, niin sen eläimiä kuin kasvejakin. Ympäristökasvatukseen liitetään kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä ja ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta.

Green Care on luontoon tukeutuvien menetelmien hyödyntämistä ammatillisten, vastuullisten ja tavoitteellisten hyvinvointipalveluiden tuottamisessa. Toiminta sijoittuu usein luontoon tai maaseudulle, mutta sitä voidaan käyttää myös kaupunki- ja laitospäristössä. Yleensä käytössä on erilaiset luonto- ja eläinavusteiset menetelmät. (THL, Mitä Green Care on 2023). Näillä menetelmillä asiakkaan toiminnallista osallistumista ja sen mahdollisuutta tuetaan eläinlähtöisillä menetelmillä. Eläinten ja luonnonympäristöjen hyödyntämisellä kasvatusta- sekä kuntoutustyössä mahdollistetaan valmiuksien ja taitojen harjoittelu toiminnallisella sekä kokemuksellisella tavalla. (Kahilaniemi, 2016. 17.)

3.1 Koira kasvatustyössä

Mielenkiinto koira-avusteista työtä kohtaan kasvaa niin maailmalla kuin Suomessakin. Käytännössä on kuitenkin eroja. Suomessa koira-avusteista työtä tekevä henkilö on lähes aina sekä koiran omistaja, kouluttaja että ammattilainen, kuten fysioterapeutti, toimintaterapeutti, opettaja tai varhaiskasvatuksen opettaja. Tämä käytäntö edellyttääkin Suomessa erityisen suurta osaamista ja tietotaitoa sekä ammatillisessa mielessä että koiran käyttäytymisen ymmärtämisessä. Tärkeitä laadullisen koira-avusteisen työn kivijalkoja ovat työntekijän osaamistaidot koira-avusteisesta työstä

ja koiran käyttäytymisestä, sekä asiakkaalle turvallinen koira, joka on koulutettu, ohjaajan hallinnassa ja joka nauttii työstään. (Tiira 2022, 121-122.)

Eläimiä seuraamalla lapset oppivat niiden vaistomaisesta käytöksestä, ja kun lapsi saa osakseen empatiaa ja rakkautta, hänen ymmärryksensä eläinten olemuksesta ja tunteista syntyy. Lemmikki voi tyydyttää lapsen läheisyyden ja lohdutuksen tarvetta, kun lapsi on stressaantunut. (Ikäheimo. 2013. 37-42.) Erityisopettaja Päivi Latvala-Sillman (2022) kuvailee oppilaiden rentoutuvan sekä keskittyvän ja työskentelevän paremmin kun koira on mukana. Koira auttaa autismin kirjon oppilaita pitämään katsekontaktia sekä sietämään kosketusta, hajuja ja ääniä. Kasvatustyössä esimerkiksi päiväkodeissa, kouluissa ja lastensuojelun piirissä koiran läsnäolo vaikuttaa lapsiin itsetuntoa vahvistavasti ja harjaannuttaa sosiaalisia taitoja. Koira voi toimia jäänsärkijänä aikuisen ja lapsen välillä sekä koiraan voi olla helpompi luoda kontakti kuin vieraaseen aikuiseen.

Lastenpsykiatrisissa tautiluokituksissa esimerkiksi käytöshäiriöiden diagnostiikassa käytetään kriteerinä lapsen eläintä kohtaan osoittamaa sadismia. Se on kuitenkin erittäin poikkeuksellinen ja vakava oire, ja sillä on usein yhteys vaikeaan tunne-elämän häiriöön, johon liittyy myös tunnekyllmyyttä. Kuitenkaan alle kolmevuotiaat lapset usein eivät vielä ymmärrä eläimen kärsimystä, ja saattavat esimerkiksi repiä kärpäseltä siivet irti ja mielenkiinnolla seurata sen toimintaa. Vaihe on kuitenkin ohimenevä ja kuuluu normaalikehitykseen, mutta myöhemmällä iällä se voi olla huolestuttava merkki empatiakyvyn häiriöstä. (Ikäheimo 2013, 42-43.)

Koiria on hyödynnetty lasten ja nuorten psykoterapiassa jo 60-luvulta lähtien. Monet psykoterapeutit ovat alkaneet käyttää koiria ja kissoja enemmän työssään suunnitelmallisesti. Eläimet vaikuttavat ihmiseen usean aistin kautta, mutta eivät rasita sanallista tai kognitiivista puolta. Eläimen läsnäolo saa terapiatilanteen tuntumaan turvallisemmalta. Koiran läsnäolo lisää nonverbaalista viestintää terapiassa. Terapeutti ja lapsi tai nuori molemmat viestivät koiran kanssa, mikä voi luoda välittömyyden ja aitouden tunteen heidän välilleen. Eläinavusteinen psykoterapia on tutkimusten mukaan ollut hyödyksi ainakin seuraavien häiriöiden hoidossa: masennus, ahdistus, kehityshäiriöt, joihin liittyvät sosiaaliset haasteet ja kiintymyssuhdeongelmat, kuten asperger ja autismi, ADHD, uhmakkuushäiriö, käytöshäiriöt ja kiintymyssuhdehäiriöt. (Ikäheimo 2013, 135-138.)

Tutkijat Pillow-Price, Yonts ja Stinson (2014) perehtyivät yhdysvaltalaiseen päiväkotiryhmään, jossa lukukoira oli vierailut viikoittain kolmen vuoden ajan. Ryhmän lapset olivat noin 4-vuotiaita.

Vaikka koiran tarkoitus oli kehittää lasten lukutaitoa, oli sillä lukuisia muitakin positiivisia vaikutuksia. Tärkeimpänä roolinaan koira näytti esimerkkiä istumalla ja kuuntelemalla kun opettaja luki. Koira työskenteli lasten kanssa myös pienryhmissä ja kuunteli heidän lukemistaan ja puhetta. 2010 ja 2011 tehdyissä vertailluissa huomattiin, että päiväkotiryhmässä, jossa koira oli vierailut, lapset saivat korkeammat pisteet yleistietämyksestä, kirjoitetusta kielestä sekä suullisesta kommunikatiosta, kuin piirikunnassa ja osavaltiossa keskimäärin.

Aiempien tutkimusten mukaan suurimpia riskejä eläinavusteisessa toiminnassa ovat allergiat, zoonoosit sekä eläimiin liittyvät onnettomuudet. Näitä tutkimuksia on kuitenkin verrattain vähän. Varsinaista tietoa kuinka paljon riskejä oikeasti eläinavusteisessa toiminnassa on tai kuinka paljon onnettomuuksia sattuu, ei oikeastaan ole olemassa. Riskien hallintaan kuuluu muun muassa koiran soveltuvuuskoe, eläinlääkärin tarkastus ja riittävä peruskoulutus, ohjaajan täydennyskoulutus sekä riittävä koiranlukutaito, yhteiset pelisäännöt työpaikalla, riittävä tieto asiakkaista tai osallistujista, hygienia, toiminnan suunnitelmallisuus ja riskienhallintasuunnitelma. (Vainio 2022, 179-195.)

3.2 Aiemmat tutkimukset

Aiheesta on tehty joitakin opinnäytetöitä, mutta varsinaista tutkimustietoa koira-avusteisuudesta varhaiskasvatuksessa oli haastava löytää. Muiden koira-avusteisen toiminnan muotojen tutkimus on ollut runsaampaa; esimerkiksi erilaisten kasvatus-, kuntoutus- ja sosiaalialojen yksiköt ovat tehneet enemmän tutkimuksia koira-avusteisesta toiminnasta ja sen vaikutuksista.

Alasorvari ja Hopiavuori (2014) tutkivat koira-avusteista pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa havainnoimalla päiväkodin arkea sekä haastatteleamalla työntekijöitä. Päiväkodissa oli päivittäin mukana kaksi koira. Tutkimuksessa todettiin, että lapsille oli muodostunut merkityksellisiä suhteita koiriin, joihin kuului tunteita ja fyysistä kontaktia. Koirat tarjosivat ja vastaanottivat hellyyttä ja leikkivät lasten kanssa. Koirilla oli monia positiivisia rooleja päiväkodissa, mutta ne aiheuttivat myös jonkin verran haasteita arjessa.

Järvisen (2013) opinnäytetyössä tutkittiin koira-avusteisen toiminnan hyvinvointivaikutuksia varhaiskasvatuskäiseen lapseen. Tutkimus toteutettiin teemahaastattelulla ja Järvinen haastatteli koiranohjaajina toimivia ihmisiä, joilla oli pitkä kokemus koira-avusteisen toiminnan toteutuksesta kasvatus- ja kuntoutusalalla. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että koira-avusteisella toiminnalla voidaan erityisen hyvin tukea lapsen sosioemotionaalisten taitojen kehitystä ja antaa lapselle erilaisia uusia tunnekokemuksia. Koira-avusteinen toiminta koettiin tutkimuksessa tukevan lapsen hyvinvointia sekä kehitystä.

Koirien käyttöä etenkin koulumaailmassa on tutkittu jonkin verran maailmalla. Lewis ja Nicholas (2019) teettivät tutkimuksen, jossa koulutetut koirat vierailivat ala-asteluokissa Walesissa. Tutkimukseen osallistui 27 viidestä kymmeneen vuotiasta lasta, joilla oli erilaisia haasteita lukemisessa. Tutkimus ei siis varsinaisesti koskenut täysin päiväkotikäisiä lapsia, mutta koimme tutkimuksen silti tärkeäksi, sillä se osoittaa miten suuri vaikutus pelkällä koiran läsnäololla voi olla. Tutkimuksessa lapset lukivat koirille viikoittain noin vartin ajan. Projektin lopussa verrokkiryhmässä ei ollut muutoksia, kun taas koirille lukeneista oppilaista kaikki ilmoittivat pitävänsä lukemisesta nyt enemmän. Myös opettajat raportoivat, että lähes kaikki lapset reagoivat positiivisesti projektiin ja odottivat lukuhetkiä innolla. Myös lasten lukutaidossa huomattiin kehitystä.

4 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TOTEUTUS

Tutustuessamme aiheeseemme oli ilmeistä, että eläinavusteiset ja etenkin koira-avusteiset menetelmät ovat yleistyneet Suomessa. Näitä menetelmiä hyödynnetään myös varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda koira-avusteista toimintaa varhaiskasvatuksessa näkyvämmäksi ja ottaa osaksi yhteiskunnallista keskustelua.

Sosiaalialan kompetensseja sosionomille ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntakeskustelu, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen, työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen sekä asiakastyön osaaminen (Arene 2017). Tämän opinnäytetyön avulla halutaan vastata erityisesti asiakastyön osaamisen sekä kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen kompetensseihin. Erityisesti tavoitteenamme on oppia valitsemaan tilanteeseen sopivat työskentelymenetelmät sekä tutkia sosiaalisen hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämistä.

Sosiaalialalla työskentelymenetelmät ovat moninaiset ja koira-avusteinen toiminta voi tarjota vaihtoehtoisia tapoja tehdä työtä. Eläin- ja luontoaiheinen työskentely voi luoda uusia voimavaroja ja tapoja nähdä ja käsitellä elämismaailmamme tilanteita. Opinnäytetyöt ovat yksi tapa tarkastella millaisia käytänteitä alalla tällä hetkellä on ja millaisia kehittämismahdollisuuksia niihin liittyy.

4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymys

Tutkimusongelma on selvittää, millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla todellisuudessa on koira-avusteisesta toiminnasta. Tarkoituksena on kuvata, miten koira-avusteinen toiminta toteutuu 2–4-vuotiaiden varhaiskasvatusryhmässä varhaiskasvattajien näkökulmasta. Haluamme myös selvittää, millaisia mahdollisuuksia koiran käyttöön alalla on. Tutkimuskysymyksemme on: Millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on koira-avusteisesta toiminnasta 2–4-vuotiaiden ryhmässä?

Tutkimusaihe muotoutui aika helposti, sillä tutkimuksia ja tietoa koira-avusteiden toiminnan hyödyistä nimenomaan 2–4-vuotiaiden lasten ryhmässä on verrattain vähän. Koira-avusteinen toiminta sosiaalialalla, saati varhaiskasvatuksessa oli kuitenkin melko tuntematon käsite, joten oli mielenkiintoista lähteä tutkimaan aihetta. Halusimme tehdä opinnäytetyön, joka voi tulevaisuudessa tukea omaa ammatillista kasvuamme sosiaalialan ammattilaisina.

4.2 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu

Opinnäytetyössä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Kanasen mukaan (2008, 30.) pääsääntönä voidaan pitää, että mitä vähemmän tietoa tutkittavasta ilmiöstä on, sitä todennäköisemmin päädytään laadulliseen tutkimukseen. Määrällinen tutkimus edellyttäisi laajaa tuntemusta ilmiöstä ja muuttujista, jotta sitä voitaisiin tarkastella tilastollisesti. Sen sijaan laadullisen tutkimuksen avulla voidaan paneutua syvällekin havaintoyksikön maailmaan. Laadullinen tutkimus voikin toimia niin sanottuna esitutkimuksena ennen määrällisen tutkimuksen tekoa. (Kananen 2008, 32.)

Laadullisessa tutkimuksessa kohde on yleensä ihminen ja ihmisen maailma, jotka yhdessä muodostavat elämismaailman. Elämismaailma on merkitysten maailma, jossa merkitykset näkyvät ihmisen suunnitelmina, päämäärinä, toimina, hallinnollisina rakenteina, yhteisön toimina ja muina tapahtumina, jotka alkavat ihmisestä ja päättyvät ihmiseen. Kaikki aiheet, jotka motivoituvat elämismaailmasta voivat perustaa tutkimustyön. Koska laadullinen tutkimus tapahtuu elämismaailmassa, on tutkija myös itse osa tutkimaansa merkitysyhteyttä. Laatujen ymmärtäminen toisaalta onkin mahdollista vain siinä kontekstissa, jossa niillä on merkitys. Ihminen ei pääse elämismaailman ulkopuolelle, joten hänen oma tapansa ymmärtää tutkimansa kysymykset vaikuttaa ratkaisevasti koko hänen tutkimuksessaan. (Varto 1992, 23-26.)

Yleisin tapa kerätä aineistoa laadulliseen tutkimukseen lienee haastattelu. Haastattelu on keskustelua, jossa tutkija on aloitteellinen ja johdattelee keskustelua. Tavoitteena on esimerkiksi selvittää, mitä haastateltava ajattelee, joten helpoin ja järkevin tapa on tietenkin kysyä sitä häneltä suoraan. Haastattelutilanne on vuorovaikutustilanne, jolle on tyypillistä, että haastattelija motivoi haastateltavaa ja muutenkin pitää keskustelua yllä. Haastattelutapojen jakoja on erilaisia, mutta ne voidaan jakaa esimerkiksi neljään eri tyyppiin: strukturoitu haastattelu, puolistrukturoitu haastattelu, teema-haastattelu ja avoin haastattelu. Tässä opinnäytetyössä olemme valinneet teemahaastattelun,

jossa etukäteen määritellään käsiteltävät aihepiirit ja teemat, mutta kysymykset eivät ole tarkkaan muotoiltuja tai tietyssä järjestyksessä. Haastateltavien kanssa kaikki suunnitellut aihepiirit käydään läpi, mutta niiden laajuus ja järjestys voivat vaihdella. (Eskola & Suoranta 2014.) Tutkimuksesamme pääteemoina ovat koira-avusteisen toiminnan toteuttaminen varhaiskasvatuksessa, varhaiskasvattajien kokemukset koira-avusteisuudesta, koira-avusteisuuden vaikuttavuus lasten hyvinvointiin etenkin vuorovaikutus- ja tunnetaitojen osalta.

4.3 Tutkimuskohteiden valinta

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä oululaisen päiväkodin ryhmässä, jossa on 2-4-vuotiaita lapsia. Ryhmässä työskentelee kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Varhaiskasvatuksen opettajat ovat molemmat opiskelleet sosionomeiksi ammattikorkeakoulussa. Löysimme sopivan yhteistyökumppanin sekä haastateltavat oululaisesta päiväkodista. Tiesimme, että ryhmässä hyödynnetään koira-avusteista toimintaa, joten tuntui luonnolliselta pyytää ryhmän kasvattajilta haastattelua aiheesta.

Suomessa kaikissa tieteellisissä tutkimuksissa noudatetaan TENKin ohjeistuksia hyvistä tieteellisistä käytännöistä. Eettiset periaatteet on tehty tutkijoiden tueksi sekä suojaamaan ihmisiä, jotka ovat tutkimuksen kohteina. Kun tutkimuksen kohteena on ihminen, lähtökohtana on tutkittavien luottamus tutkijoihin ja tieteeseen. Jotta luottamus säilyisi, tulee osallistujien ihmisarvoa ja oikeuksia kunnioittaa. Tutkimukseen osallistuvalla henkilöllä on oikeus kieltäytyä osallistumasta tai peruuttaa osallistumisensa tutkimukseen milloin vain ilman seuraamuksia. Hänellä on myös oikeus tietää, miten henkilötietoja käsitellään, mitä tutkimus sisältää ja mitä siihen osallistuminen käytännössä tarkoittaa. (TENK 2019.) Lähetimme yhteistyökumppanille tietosuojalomakkeen (LIITE 3) ja haastateltaville haastattelukutsun (LIITE 2), jossa kerrottiin, miten haastattelu toteutetaan, mitä tietoja kerätään ja miten niitä käsitellään sekä haastattelurunko kysymyksineen. Haastateltavilla on mahdollisuus milloin tahansa kieltäytyä tutkimukseen osallistumisensa, eikä heidän henkilöllisyytensä mainita opinnäytetyössä.

Tutkimuslupa haettiin Oulun kaupungin Kirjaamolta. Luvan tarkoitus on varmistaa aineiston keräämisen ja hyödyntämisen tapahtuvan lainsäädäntöjä sekä eettisiä periaatteita noudattaen. (Oulun kaupunki 2023.)

Haastattelut toteutettiin päiväkodin tiloissa kesäkuun 2023 aikana. Haastatteluista otettiin ääninauhoite, joka litteroitiin ja sitten analysoitiin teemoittelemalla. Haastattelujen jälkeen tallenteet tuhottiin haastateltujen yksityisyyden turvaamiseksi, kun ne oli litteroitu. Litteroinnit tehtiin syksyn 2023 aikana. Litteroitua aineistoa tuli 15 sivua, se oli kirjoitettu Arial fontilla, kirjaisinkoko oli 12 ja riviväli 1,5.

4.4 Aineiston analysointi teemoittelemalla

Kerätty aineisto analysoitiin teemoittelemalla. Teemoittelussa aineistosta poimitaan tutkimusongelman kannalta olennaisia teemoja. Tällä tavoin voidaan vertailla teemojen ilmenemistä aineistossa. Teemoittelu on hyvä tapa analysoida aineistoa, kun halutaan ratkaista jokin käytännöllinen ongelma, sillä tarinoista voidaan erotella käytännöllisen tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa. Teemoittelu on aineiston ja teorian tiivistä yhteyttä. Joskus jo haastattelun kuvailu vastaa tutkimuksen ongelmiin, ja haastattelurunko toimii lähes sellaisenaan analyysin jäsenyyksenä. (Eskola & Suoranta 2003. 174-179.)

Etsimme ensin haastattelumateriaaleista tutkimusongelmien kannalta olennaisia aiheita. Haastattelun runko pohjautui tutkimuskysymyksiin, mikä helpotti aineiston jäsentelyä. Lisäksi kävimme koko aineiston läpi ja teemoittelimme kaikki aiheet, jotka olivat opinnäytetyön kannalta olennaisia. Etsimme haastatteluista yhteneväisyyksiä ja huomioimme myös haastatteluissa esiin nousseet teemat, jotka eivät välttämättä olleet olennaisia opinnäytetyön tutkimusongelmien kannalta. Teemoja joihin aineistoa jaettiin, olivat esimerkiksi lasten tunteet ja niiden ilmaisu koira-avusteisen toiminnan avulla, sekä toiminnan toteutustavat ja toiminnan sisältö. Teemojen havainnollistamisen helpottamiseksi lisäsimme työhön taulukon (taulukko 1), jossa on analysoimamme teemat sekä niihin liittyvät esimerkit haastatteluista.

Taulukko 1: Teemoittelun havainnollistaminen

Esimerkki haastattelusta	Teema
<p>”Oppii kyllä, ja tästä me keskustellaan paljon että vähä niinku koirankin tunteista. Että ei oo kiva jos koiraa nipistää, tai vetää turkista ja päästä ettei toisia ihmisiä saa nipistää tai potkia.”</p>	<p>Lasten tunteet ja tunnetaidot</p>
<p>”Olisko laskettu jotain namien määrää tai jotain. Ja toki montako tempua tehdään, ottaa vaan kaikkkeen mukaan mitä tehdään. Siinä voi vaikka matikkaaki oppia.”</p>	<p>Koira-avusteisen toiminnan sisältö</p>
<p>”Että kyllä sitä kontaktia tulee koko ajan, painotetaan että rauhallisesti, ei saa huutaa ja että mihin saa koiraa koskea, että on koirallekin mieluisaa, niin siihen panostetaan koko ajan.”</p>	<p>Lasten itsesäätelytaidot</p>
<p>”Vähän sai kattoo sitä, ku muut silitti sitä koiraa, ja sitte rohkaistu ite äkkiä vähä näin koskemaan, ja hetken päästä vähä enemmänkin. Että sillälaillla hetkellinen luottamus tuli ja onnistuminen sille lapselle, että mä uskalsin.”</p>	<p>Lasten minäkuva</p>

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksessa esiin nousseita pääteemoja olivat lasten tunnetaitojen kehitys, lasten itsesäätelytaidot, itsetunnon ja minäkuvan kehitys, sekä toiminnan sisältö ja suunnittelu. Haastateltavat kertoivat motiivina koira-avusteisen toiminnan toteuttamiseen olleen se, miten lapset voisivat hyötyä koiran läsnäolosta päiväkodissa. Haastateltavien mukaan koiran läsnäolo piristää arkea ja tukee lasten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti.

Ja jos on arka lapsi, voikin olla, että se puhuu sille koiralle paremmin kuin kellekään muulle.

Eniten haastateltavat painottivat haastatteluissaan lasten tunnetaitoja ja tunteita, joten valitsimme nämä ensimmäiseksi käsiteltäväksi teemaksi. Haastateltavat puhuivat lasten tunteista: lapset kokivat koira-avusteisessa työskentelyssä innostusta, iloa, jännitystä sekä pelkoa. Haastateltavien mukaan negatiivisiksi luetut tunteet lapset yleensä sanoittavat, kun positiiviset tunteet näkyvät enemmän ilmein ja elein. Haastateltavien mukaan lapsia on rohkaistu esimerkiksi silittämään koira, vaikka pelottaa, mutta myös tuotu ilmi, että ei ole pakko, jos ei halua tai uskalla. Haastatteluissa tuodaan ilmi, että lasten kanssa on puhuttu siitä, miten koira ilmaisee tunteitaan ja miten koira täytyy ottaa erilaisissa tilanteissa huomioon: lapsi voi tulla iloiseksi siitä, että näkee koirankin olevan iloinen. Joku haastateltavista mainitsi, että jännittäville lapsille on voitu kertoa, että koiraakin jännittää.

Ja semmonen ilo ja päivän kohokohta, kun koira on ollut kylässä. Ekana kerrotaan vanhemmille, että koira on ollut kylässä.

Myös lasten itsesäätelytaidot nousivat esiin haastatteluissa. Haastateltavien mukaan ennen koiran vierailua käydään läpi, miten koiran kanssa ollaan: ei saa huutaa, pitää olla ja liikkua rauhallisesti sekä ohjeistetaan mihin koira saa koskea. Haastateltavat kertoivat, että lapset usein joutuvat hil-

litsemään toimintaansa ja innostustaan tilanteissa, missä koira on mukana ja tilannetta on tarvittaessa rauhoitettu. Haastateltavien mukaan lapset saavat ilmaista omia tunteitaan, mutta niin että tilanne pysyy turvallisena eikä kukaan säikähdä.

Haastateltavien mukaan parhaimmillaan toiminnassa lapset voittavat pelkojaan sekä heidän itsetuntonsa vahvistuu, ja koirasta voi tulla tärkeä tuki ja kaveri lapselle. Haastatteluissa tulee ilmi, kuinka lapset voivat puhua koiralle kuin ihmiselle, koira kuuntelee ja sille voi olla helpompi puhua kuin muille ihmisille. Esimerkkinä haastateltavat kertovat arasta lapsesta, joka on muiden esimerkiksi seurattuaan uskaltanut ensin silittää koira nopeasti ja hetken päästä enemmän: näin lapsi on saanut onnistuneen kokemuksen, ”minä uskalsin”. Toisaalta haastateltavat kertoivat, että on hyvä myös opettaa lapsille, ettei vierasta koira saa lähestyä ilman lupaa. Haastateltavat mainitsivat, että lapset saavat kehuja uskalluksesta ja tekemisestä koiran vierailun jälkeen, sekä lapsille annetaan myös mahdollisuus ehdottaa toimintaa.

No lähinnä sitä hengailua, - aamupiirille on tullut näyttämään mallia, miten rauhassa istutaan tai pötkötellään tai seisotaan, ettei härvätä ja värkätä.

Haastateltavat kertoivat, että koiravierailut päiväkodissa ovat olleet epäsäännöllisiä. Yleensä koira on ollut paikalla muutamia tunteja kerrallaan. Haastatteluissa tuli ilmi, että toiminta koiran kanssa on yleensä pitänyt sisällään silittelyä, herkkujen etsimistä, tempujen tekemistä ja ulkoilua. Koira on osallistunut päiväkodin normaaliin toimintaan, esimerkiksi aamupiireihin. Yksi haastateltava kertoi, että koiran kanssa on opeteltu laskemaan esikouluryhmässä. Hän mainitsi myös, että turvallisuussyistä koiran kanssa ei ole leikitty, sillä koira ja lapset saattaisivat innostua liikaa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on koira-avusteisesta toiminnasta 2–4-vuotiaiden lasten ryhmässä, ja miten toimintaa toteutetaan. Tavoitteena oli tuottaa yhteistyökumppanille tietoa koira-avusteisen toiminnan hyödyistä varhaiskasvatuksen tavoitteiden näkökulmasta. Tässä luvussa esittelemme tutkimuskysymyksen näkökulmasta keskeiset johtopäätökset. Opinnäytetyötämme varten haastateltiin kolmea varhaiskasvattajaa, joilla oli kokemusta koira-avusteisesta toiminnasta varhaiskasvatusryhmissään. Haastatteluiden pääpaino oli koira-avusteisen toiminnan vaikutuksissa 2–4-vuotiaiden lasten hyvinvointiin ja kehitykseen.

Opinnäytetyön tulosten mukaan kaikki haastatellut kokivat koira-avusteisen toiminnan vaikuttaneen positiivisesti lasten hyvinvointiin ja päiväkodin arkeen. Koiran vierailu koettiin päivän kohokohtana ja lapset usein kyselivät, milloin koira tulee taas käymään. Haastateltujen mukaan koira-avusteinen toiminta voi tukea monia etenkin 2–4-vuotiaiden lasten kehityksen kannalta tärkeitä taitoja. Tuossa iässä vasta opetellaan muiden tunteiden huomioimista, ja vaikka 2-4-vuotiaat lapset viihtyvät muiden lasten seurassa, myös ujostelu on yleistä (MLL, haettu 13.11.2023). Koiran tunnistettiin tukevan lapsen sosiaalisten taitojen kehitystä ja toimivan kaverina, jolle lapsen saattoi olla helpompaa puhua kuin muille lapsille tai aikuisille. Koiran avulla pystyttiin myös tunnistamaan erilaisia tunteita ja huomioimaan niitä. Lapset tulivat iloiseksi siitä, että näkivät koiran olevan iloinen. Koiraa pelkäävät lapset usein pystyivät voittamaan pelkonsa turvallisessa ympäristössä aikuisen tukemana, mikä parhaimmillaan tuki lapsen minäpystyvyyden ja itsevarmuuden kehitystä. Opinnäytetyön keskeinen johtopäätös onkin, että varhaiskasvattajat kokevat koira-avusteisen toiminnan positiivisena ilmiönä, jonka myönteiset vaikutukset varhaiskasvatuksessa 2–4-vuotiaisiin osataan tunnistaa.

Kyrönlampi-Kylmäsen (2010) mukaan leikkiminen on lapsille luonnollisin tapa ilmaista itseään ja opetella tunteidensa käsittelyä, kun tunteet siirretään leluun. Ajattelimme etukäteen, että koira saattaisi osallistua leikkeihin lasten kanssa, mutta haastatteluissa tuli ilmi, etteivät lapset leikkineet koiran kanssa turvallisuussyistä. Kilttikin koira saattaa innostuessaan vahingossa vahingoittaa lapsia, ja koira saattaa myös hermostua liian innokkaasta lapsilaumasta.

Haastatteluissa nousi myös esiin, että koira-avusteisella toiminnalla voitiin tukea myös lasten fyysisten taitojen kehitystä. Koiran läsnäolo saattoi innoittaa lapsia ulkoilemaan esimerkiksi läheisessä

metsässä. Päiväkodin arki on kuitenkin hektistä, ja vierailut voivat olla koirallekin uuvuttavia. Haastateltujen ryhmissä koiran vierailut eivät olleet säännöllisiä, mutta kaikki haastatellut toivat ilmi, että säännölliset vierailut voisivat edistää lasten hyvinvointia ja kehitystä nykyistä enemmän. Harvat vierailut vaikuttivat positiivisesti, mutta lapset eivät välttämättä muistaneet niitä pitkään. Varhaiskasvatuksessa toiminnan haasteina nousevat esiin esimerkiksi resurssit, sillä usein koiran ohjaaja on myös päiväkodin työntekijä, ja vierailun aikana hänen huomionsa on enemmän koirassa. Myös allergiat usein asettavat esteitä koira-avusteiselle toiminnalle. Koira-avusteisen toiminnan hyödyt ovat kuitenkin jo varsin hyvin tiedossa sosiaalialalla ja varhaiskasvatuksessa, ja tämän opinnäytetyön tulokset tukevat koirien hyödyntämistä varhaiskasvatuksessa jatkossakin. Esimerkiksi luku-koirien avulla on tutkimuksien mukaan saatu lapsia innostumaan lukemisesta ja sen myötä lasten heikko lukutaito on kehittynyt, mutta se on vaatinut säännöllisiä tapaamisia (Lewis & Nicholas 2018).

Koiravalokuvausta Lapista / Paula Grekelä. 2022.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön aiheen valinnassa meillä oli alusta alkaen selvä suunta: halusimme tehdä opinnäytetyön koira-avusteisesta toiminnasta. Tutkimuskysymyksen keksimisen kanssa meillä oli vaikeuksia, sillä halusimme tutkia aihetta sellaisesta näkökulmasta, jota ei vielä niin paljon olisi käytetty. Oli kuitenkin haastavaa löytää aihe, josta olisi olemassa riittävästi tutkittua tietoa, mutta joka ei olisi liian laaja. Valitsimme siis aiheeksemme ”Varhaiskasvattajien kokemuksia koira-avusteisesta toiminnasta 2-4-vuotiaiden lasten ryhmässä – Koira-avusteinen toiminta tukemassa lapsen vuorovaikutus- ja tunnetaitojen kehitystä”. Opinnäytetyön prosessi on kuitenkin ollut pitkä ja monivaiheinen molempien elämäntilanteiden takia, mutta projekti on edennyt koko ajan omien voimavarojemme mukaan. Vihdoin suunnitteluvaihe alkoi kunnolla keväällä 2023 ja kesällä 2023 teimme haastattelut opinnäytetyötä varten. Suunnitteluvaiheessa hyödynsimme opinnäytetyön ohjausta useamman kerran, etenkin tutkimuskysymystä miettiessämme. Muuten toteutus- ja raportointivaiheessa työomme työstäminen on sujunut itsenäisesti. Työskentely yhdessä on ollut sujuvaa ja olemme pystyneet hyödyntämään toistemme vahvuuksia opinnäytetyön eri osa-alueilla.

Haastateltavat työhömmme löysimme oululaisesta päiväkodista, haastattelutilanteiden tunnelma oli rento, ja haastateltavat kertoivat kokemuksiaan myös tekemämme haastattelurungon ohi. Haastattelurunko oli kuitenkin tärkeässä roolissa tiedon keräämisen kannalta, sillä haastateltavat eivät ehkä itsekään tienneet kuinka paljon tietoa ja osaamista heillä aiheesta on, ennen kuin aihetta haastatteluissa jaettiin pienempiin osioihin. Haastattelurunko olikin suunniteltu niin, että haastateltavista saataisiin mahdollisimman paljon irti ja pidimme runkoa hyvin suunniteltuna.

Opinnäytetyöemme tavoitteena oli syventää osaamistamme sosiaalialan kompetenssien mukaiseen asiakastyön osaamiseen sekä kriittiseen ja osallistavaan yhteiskuntaosaamiseen. Halusimme erityisesti oppia tilanteeseen sopivien työskentelymenetelmien valinnasta sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Opinnäytetyössämme yksi tärkeimmistä työskentelymenetelmän valinnoista oli aineiston keruutapa. Päädyimme tekemään teemahaastattelun, sillä uskoimme sen olevan paras tapa kerätä tietoa aiheestamme ja hyödyntää haastateltavien osaamista. Lomakehaastattelut tai puhelinhaastattelut olisivat olleet aikataulullisesti helpompia, mutta niissä haastateltavat eivät luultavasti olisi antaneet niin laajoja vastauksia, kuin nyt saimme. Kävi myös ilmi, että koira-avusteista toimintaa toteuttaessa on osattava valita sopivat menetelmät työskentelyyn. Pienempien lasten kanssa toiminnan sisältö oli usein syytä pitää hyvin yksinkertaisena, sillä tilanteet elävät

jatkuvasti, mutta esimerkiksi esikouluikäisten kanssa toiminta saattoi olla suunnitellumpaa ja koiran kanssa pystyttiin esimerkiksi laskemaan matematiikan tehtäviä. Varhaiskasvatus luo tärkeää pohjaa lapsen koko loppuelämälle, ja yksi sen tavoitteista on hyvinvoinnin ja osallisuuden lisääminen. Työssämme halusimme myös tutkia koira-avusteisen toiminnan vaikutusta lasten hyvinvointiin, mikä on toisaalta myös hyvin laaja käsite. Sekä tietoperusta, että haastatteluiden materiaali tukivat ajatusta siitä, että koira-avusteinen toiminta tukee lasten hyvinvointia esimerkiksi kehittämällä sosiaalisia taitoja, minäpystyvyyttä ja antamalla onnistumisen kokemuksia. Lapset saivat myös osallistua toimintaan ja sen suunnitteluun, ja koira saattoi olla tärkeä kaveri ja lisätä kuuluvuuden tunnetta ryhmään.

Tietoperustaa kootessamme saimme paljon uutta tietoa meille jo hieman tutuista aiheista. Varhaiskasvatus ja leikki-ikäisten kasvu ja kehitys ovat laajoja aiheita, joista voisi kirjoittaa hyvin paljon tekstiä, minkä vuoksi mietimme tarkkaan, mikä tieto on meidän tutkimuksemme kannalta olennaisinta ja keskityimme siihen. Opimme koko prosessin aikana paljon uutta tietoa, jota voimme hyödyntää tulevissa ja nykyisissäkin työyhteisöissämme ja ehkä omassa työssämme. Haastattelutilanteet olivat meille uusia, ja niistäkin opimme paljon. Ennen haastatteluja olimme sopineet keskinäisestä työnjaosta, mikä teki haastatteluiden toteutuksesta sujuvaa. Opinnäytetyö oli iso prosessi, joka kehitti tutkimuksellista työtötämme ja syvensi ymmärrystä laadullisen tutkimuksen toteuttamisesta.

Opinnäytetyömme jälkeen jäimme pohtimaan koira-avusteisen toiminnan turvallisuutta syvemmin sekä koiran että lasten näkökulmasta. Haastatteluissa asia tuli ilmi useampaan kertaan, kun haastateltavat pohtivat koiran soveltuvuutta työhön ja millainen koiran tulisi olla luonteeltaan, että se voisi tehdä töitä välillä stressaavissakin tilanteissa. Koira-avusteisessa toiminnassa täytyy ottaa monta asiaa huomioon, kun työtä tehdään eläimen ja lasten kanssa. Vaikka koirille on tarjolla koulutusta toimintaan, ne eivät ole pakollisia eikä mikään taho valvo itsenäisesti toteutettavaa koira-avusteista toimintaa. Näin ollen tilanteen turvallisuuden arvioiminen ja varmistaminen on koiran ohjaajan ja päiväkodin työntekijöiden vastuulla. Mielestämme turvallisuus koira-avusteisessa toiminnassa voisikin olla sellainen aihe, jota voisi jatkossa tutkia.

Koimme aiheen tutkimisen tärkeäksi, sillä Suomessa tutkittua tietoa ei juurikaan ole, ja vaikka toiminta on koko ajan lisääntynyt, on edelleen monia, jotka eivät siitä tiedä. Kokemuksien kartuttamiseen varhaiskasvatuksen työntekijät olivat luonnollisesti paras kohde, sillä he ovat mukana tuotta-

massa koira-avusteista toimintaa työpaikoillaan ja näkevät luultavasti parhaiten toiminnan vaikutukset. Toisaalta he myös tehokkaasti tunnistavat toiminnan heikkoudet ja vaaranpaikat. Turvallisuuden lisäksi hyvä tutkimuskohde jatkoa ajatellen voisi myös olla koira-avusteisen toiminnan vaikutukset pitkällä aikajänteellä ja säännöllisesti työskennellen, esimerkiksi pari- ja yksilötyöskentelynä. Näin saataisiin laajempaa tietoa, jota pystyttäisiin myös mittaamaan luotettavilla menetelmillä.

LÄHTEET

Alasorvari, Vilja ja Hopiavuori, Annika 2014. Koira-avusteinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa – ”Pieniä rapsutuksia ja hännänheilautuksia” Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/43793#>

Arene. 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren – Ammattikorkeakoulujen rehtori-neuvosto Arene ry:n selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Hakupäivä 21.3.2023. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428

Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tallinna: Vastapaino.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ervast, Leena & Raukola-Lindblom, Marjaana. 2022. Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä – tutkittua tietoa ja kokemuksia. Sanasilta Oy.

Green Care Finland. 2023. Hakupäivä 24.3.2023. <https://www.gcfinland.fi/green-care/>

Grekelä, Paula. Koiravalokuvausta Lapista. 2021 & 2022.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus

Hujala, Eeva & Turja, Leena 2012. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Ikäheimo, Kaija 2013. Karvaterapiaa – Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House.

Järvinen, Johanna 2013. Koira-avusteinen toiminta varhaiskasvatuskäisen lapsen hyvinvointia tukemassa. Turun ammattikorkeakoulu. Hakupäivä 12.4.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/66037/JOHANNA_JARVINEN.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kahilaniemi, Eeva 2016. Eläinavusteinen interventio – asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin. Tampere: Viestipaino.

Kananen, Jorma 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kanninen, Katja & Sigfrids, Arja 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. EU: WSOY.

Kennelliitto, Kaverikoirat. Hakupäivä 10.4.2023. <https://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat>

Kinnunen, Ari & Nikkari, Pia 2017. Koira auttaa ja ilahduttaa. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 2017;133(23):2269-73

Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa.

MLL. Lapsen kasvu ja kehitys. Hakupäivä 10.5.2023. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/>

Lahtela, Johanna 2022. Lasten hyvinvoinnin mittaaminen ei ole yksinkertainen tehtävä. Tilastokeskus Tieto&trendit verkkojulkaisu. Hakupäivä 24.3.2023. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/lasten-hyvinvoinnin-mittaaminen-ei-ole-yksinkertainen-tehtava/>.

Latvala-Sillman, Päivi 2022. Työparina koira. Sanasilta Oy.

Lewis, Helen & Nicholas, Odette 2018. Animal-assisted interventions in educational settings: Exploring the impact of the 'Burns By Your Side' reading with dogs scheme. The future of educational research in Wales. <https://cronfa.swan.ac.uk/Record/cronfa50206>

Opetushallitus. 2023. Mitä on varhaiskasvatus? Hakupäivä 31.1.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Opetushallitus. 2023. Tunteesta tunteeseen – ihmismielen tarina kuvin ja sanoin. Hakupäivä 24.3.2023. <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/tunteesta-tunteeseen-ohjaajan-opas/3-tunnetaitoja-oppii-harjoittelemalla>

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelmien perusteet. Hakupäivä 24.3.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet>

Oulun kaupunki. 2022. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden tutkimusluvut. Hakupäivä 17.5.2023. <https://www.ouka.fi/oulu/yhteystiedot/tutkimusluvut>

Pillow-Price, Kathy, Yonts, Nikki & Stinson, Laura. 2014. Sit, stay, read: improving literacy skills using dogs! ERIC. Dimensions of Early Childhood, Vol 42, No 1. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1044105>

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. Hakupäivä 24.3.2023. <https://www.hevostointi.net>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. 2023. Luonto ja osallisuus. Hakupäivä 10.5.2023. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/uudista-asiakastyota-luovasti-ja-leikkisasti/luonto-ja-osallisuus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. 2023. Mitä Green Care on. Hakupäivä 21.3.2023. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/tyohon-kuntouttava-green-care-etela-suomessa/mita-green-care-on>

Tunnetaitoja lapselle. Hakupäivä 10.4.2023. <https://www.tunnetaitojalapselle.fi/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 3/2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa – Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje

2019. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/lhmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Varto, Juha 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.

Woolfson, Richard C. 2001. Touhukas taapero. Hong Kong. WSOY.

LIITTEET

TEEMAHAASTATTELU

LIITE 1

Taustatiedot

- Koulutustausta?
- Kauanko olet ollut alalla?
- Kauanko olet toteuttanut/ryhmässäsi on toteutettu koira-avusteista toimintaa?
- Mikä sai sinut kiinnostumaan koira-avusteisesta toiminnasta?

Miten koira-avusteista toimintaa toteutetaan päiväkotiryhmässänne?

- Kuinka usein?
- Kuinka kauan vierailut kestävät?
- Miksi olette päätyneet toteuttamaan tätä toimintaa?

Mitä koiran vierailulla tapahtuu?

- Suunnitelmallisuus?
- Miten koira osallistuu toimintaan?
- Koiran sekä lasten huomioiminen?

Millä tavoin lapsi osallistuu toimintaan?

- Toimitaanko koiran kanssa koko ryhmän kanssa, pienryhmissä, pareittain, yksitellen?
- Miten lapsi/lapset ottaa kontaktia koiraan, entä koira lapsiin?
- Leikkivätkö lapset koiran kanssa, miten?

Onko toiminta kehittänyt lasten tunteita?

- Miten tilanteen turvallisuudesta huolehditaan, sekä koiran että lapsen näkökulmasta?
- Herääkö lapsille erilaisia tunteita toiminnassa, esim. innostusta, jännitystä?
- Voiko lapsi harjoitella sosiaalisia taitojaan koiran kanssa?
- Mitä lapset voivat oppia koiralta?
- Miten lapsi ilmaisee tunteitaan toiminnan aikana?

Millaista vuorovaikutusta lasten ja koiran välillä on?

- Millä tavoin lapsi voi vaikuttaa toiminnan sisältöön?
- Otetaanko lasten mielenkiinnon kohteet huomioon toiminnassa?

- Onko vuorovaikutus spontaania vai rutiininomaista?

Oppivatko lapset toiminnassa eläinten ja luonnon kunnioittamisesta?

Tukeeko toiminta lapsen yksilöllistä kehittymistä?

- Kehittääkö toiminta lasten itsetuntoa, entä minäkuva?
- Saako lapsi palautetta toiminnastaan, miten?
- Vaikuttaako toiminta positiivisesti lasten fyysisiin taitoihin, miten?

Millaista palautetta lapset antavat toiminnasta?

- Keskustellaanko toiminnasta myöhemmin? Miten ja milloin?
- Onko toiminnalla havaittavia vaikutuksia lasten mielialaan?

Millä tavoin toiminta tukee lasten hyvinvointia päiväkodin arjessa?

Hei!

Olemme kaksi Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa. Teemme opinnäytetyötä, jonka aihe on: Millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on koira-avusteisesta toiminnasta 2-4-vuotiaiden päiväkotiryhmässä?.

Haastattelumme on teemahaastattelu, jonka kysymykset liittyvät tiedän kokemuksiinne koira-avusteisesta työstä päiväkotiryhmässänne. Haastattelun runko sekä alustavat teemakysymykset löytyvät tämän sähköpostin lopusta. Haastattelu äänitetään, jonka jälkeen materiaali litteroidaan käytettäväksi työssämme. Äänitteitä ei kuuntele sivulliset henkilöt ja ne tuhoetaan litteroinnin jälkeen. Kenenkään haastatteluja ei julkaista sellaisenaan eikä henkilötietoja mainita opinnäytetyössämme. Haastatteluihin liittyvät kappaleet on mahdollista nähdä ennen opinnäytetyön julkaisua. Opinnäyte julkaistaan valmiina Theseuksessa, jonne jokaisella on vapaa pääsy. Haastattelut toteutetaan kesäkuun 2023 aikana ja haastattelu toteutetaan päiväkodin tiloissa. Mikäli kysymyksiä herää missään vaiheessa yhteistyötä, otathan meihin yhteyttä.

Kiitämme jo etukäteen,

Anna Kortessalo & Ninna Ruokoja

o8koan00@students.oamk.fi

o8runi00@students.oamk.fi

Tietosuojainfo

17.05.2023

Kyselyn nimi	MILLAISIA KOKEUMUKSIA VARHAISKASVATTAJILLA ON KOIRA-AVUSTEISESTA TOIMINNASTA 2-4-VUOTIAIDEN LASTEN RYHMÄSSÄ?
Kyselyn voimassaoloaika	03.05.2023 - 31.12.2023
Rekisterinpitäjä	Oulun Ammattikorkeakoulu Oy Y-tunnus 2509747-8 PL 222, 90101 OULU http://www.oamk.fi
Kyselyn vastuuhenkilöiden yhteystiedot	Anna Kortessalo Sähköpostiosoite: o8koan00@students.oamk.fi Ninna Ruokoja Sähköpostiosoite: o8runi00@students.oamk.fi Hannele Ollinen, OAMK: hannele.ollinen@oamk.fi Riikka Huttunen, OAMK: riikka.huttunen@oamk.fi
Oamkin tietosuojavastaava	Ulla Virranniemi, tietosuoja@oamk.fi
Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus	Tutkimus/selvitys
Automaattinen päätöksenteko tai profilointi	Ei
Kyselyssä kerättävät henkilötiedot	Ääni
Tietolähteet	Kyselyyn vastaajat.
Henkilötietojen käsittelijät ja tarkastelijat	Anna Kortessalo (o8koan00@students.oamk.fi) Ninna Ruokoja (o8runi00@students.oamk.fi)
Henkilötietojen siirrot muihin palveluihin	Ei
Tietojen säilytysaika	29.2.2024 saakka.
Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle	Rekisterinpitäjä ei luovuta tietoja EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle. Rekisteröidyn oikeudet <ul style="list-style-type: none"> • Oikeus saada pääsy henkilötietoihin • Oikeus tietojen oikaisemiseen • Oikeus tietojen poistamiseen • Oikeus käsittelyn rajoittamiseen • Vastustamisoikeus • Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
Tietojen käsittelyperuste	<ul style="list-style-type: none"> • Yleinen etu/julkisen vallan käyttö Viimeksi muokattu: 03.05.2023